

KLASA: 740-01/23-01/05
URBROJ: 610-23-2

Zagreb, 11. srpnja 2023.

HRVATSKI SABOR
Odbor za gospodarstvo
n/r g. Žarko Tušek, predsjednik

Predmet: Značajno pozitivno odstupanje na tržištu plina u RH
– izvješće, dostavlja se

Poštovani predsjedniče,

Slijedom Vašeg traženja za dostavom očitovanja o postupanju i aktivnostima iz nadležnosti HRVATSKOG OPERATORA TRŽIŠTA ENERGIJE d.o.o. (HROTE) kao Operatora tržišta, o u prilogu dostavljamo traženo izvješće.

Stojimo na raspolaganju za sva dodatna pitanja i pojašnjenja.

S poštovanjem,

DIREKTOR
Boris Abramović

Prilog:

- *Izvješće o aktivnostima i postupanju HROTE-a vezano uz uočena značajna odstupanja na tržištu plina RH*

Izvešće o raspolaganju plinom sukladno Uredbi o otklanjanju poremećaja na domaćem tržištu energije

Tržište plina u Republici Hrvatskoj uređeno je temeljem *Zakona o energiji*, *Zakona o regulaciji energetskih djelatnosti*, *Zakona o tržištu plina* i *Pravilima o organizaciji tržišta plina*. Navedenim je normativnim okvirom definirana uloga HRVATSKOG OPERATORA TRŽIŠTA ENERGIJE d.o.o. (dalje HROTE), koji na tržištu plina obavlja funkciju Operatora tržišta.

Tržišni sudionici su voditelji bilančnih skupina (dalje: VBS), a stranke koje sudjeluju na trgovinskoj platformi su VBS-ovi i Operator transportnog sustava PLINACRO d.o.o. kad trguje u slučajevima predviđenim Zakonom o tržištu plina – kad prodaje višak plina ili pak kupuje kad ima manjak plina za uravnoteženje plinskog sustava. Bilančne skupine sastoje se od opskrbljivača, distributera, trgovaca i proizvođača (jedini proizvođač plina u Republici Hrvatskoj je INA d.d.)

Propisani model funkcioniranja bilančnih skupina temelji se na pravilu prema kojem je svaki voditelj bilančne skupine isključivo odgovoran za funkcionalnost i uravnoteženost svog plinskog portfelja. Uravnoteženost plinskog portfelja znači da nabavljene količine plina moraju biti u što je moguće većoj mjeri približne količinama potrebnim za prodaju krajnjim kupcima.

Za uravnoteženje, odnosno balansiranje cijelog plinskog sustava zadužen je sukladno Zakonu o tržištu plina Operator transportnog sustava PLINACRO.

HROTE je sukladno Zakonu o tržištu plina nominiran kao Operator tržišta.

U tom smislu, iz njegove uloge proizlaze i njegove 4 temeljne funkcije:

- HROTE je uspostavio informatičku platformu za trgovanje plinom između VBS-ova ili Plinacro-a i VBS-ova.

HROTE ne kupuje i ne prodaje plin. Kao Operator tržišta odgovoran za pružanje automatizirane informacijsko tehničke platforme za trgovanje plinom između tržišnih sudionika. Trgovinska platforma omogućuje primjenu normativnog i regulatornog okvira i postojanje funkcionalnog tržišta plina. Trgovanje se odvija anonimno, u digitaliziranom potpuno automatiziranom procesu. Novčana sredstva za sklopljena trgovanja između VBS-a pripada VBS-ovima koji kupuju ili prodaju plin. HROTE ima poput burze ulogu financijske namire (settlementa) – transferira novčana sredstva između kupca i prodavatelja, uz propisani model financijske neutralnosti

Kad u slučajevima predviđenim *Zakonom o tržištu plina* trguje Plinacro s VBS-om, ona se također riječ je o trgovanjima na trgovinskoj platformi, i to energijom uravnoteženja. Ona se također odvija anonimno, temeljem iskazanog interesa VBS-ova za obznanjeni višak ili manjak plina u transportnom sustavu. Plinacro u trgovinsku platformu upisuje količinu koja je dostupna za prodaju ili koju želi kupiti, a među anonimnim ponudama sustav automatski odabire one koje su najpovoljnije u slučaju kupnje plina, odnosno najskuplje u slučaju prodaje plina. Bilo kakva dispozicija u donošenju odluka u odabiru ponuda je isključena budući je cijeli proces uključujući i odabir ponuda u potpunosti digitaliziran. HROTE vrši i obračun i namiru na način da prosljeđuje novčana sredstva i pritom zadržava financijsku neutralnost.

- HROTE obračunava naknadu VBS-ovima za odstupanje u okviru plinskog transportnog sustava, a koje prema utvrđenoj metodologiji iz Pravila o organizaciji tržišta plina, koja je donio HROTE uz prethodnu suglasnost HERA-e.

VBS-ovi koji su imali manjak plina u transportnom sustavu u odnosu na svoje potrebe plaćaju onim VBS-ovima koji su u istom razdoblju imali višak plina u odnosu na svoje potrebe.

Obračun naknada se izračunava temeljem mjernih podataka koje dostavlja Operator transportnog sustava (PLINACRO). Viškovima ili manjkovima plina u sustavu se ne trguje, a naknada koja se obračunava nije tržišna cijena, već je riječ o iznosu koji se računa temeljem marginalnih kupovnih i marginalnih prodajnih cijena na trgovinskoj platformi. Naknade predstavljaju poticajnu mjeru da VBS-ovi što bolje uravnotežuju svoje plinske portfelje, kako bi što manje odstupali ili u pozitivnom ili negativnom smjeru.

Iznosi marginalnih cijena određuju se sukladno metodi iz *Pravila o organizaciji tržišta plina* od 2017. godine pri čemu se marginalna kupovna cijena (MKC) primjenjuje za obračun naknade za negativno odstupanje, dok se marginalna prodajna cijena (MPC) primjenjuje za obračun naknade za pozitivno odstupanje.

- HROTE je zadužen je i za vođenje platforme na kojoj se bilježe količine plina koja su razmijenjene putem bilateralno prodanih količina plina između dva VBS-a, bez uvida u bilateralno postignutu cijenu (dalje: VTT – virtualna točka trgovanja).

Pri tom osobito naglašavamo da HROTE ne vrši njihov obračun. Potvrđene transakcije uređene su međusobnim bilateralnim ugovorima između samih sudionika transakcije.

- HROTE je izradio i dodatno unaprijedio bazu podataka koja se zove Registar obračunskih mjernih mjesta (dalje: ROMM).

ROMM je iznimno važan i ključan mehanizam koji je omogućio ispravnu i ažurnu primjenu Uredbe o otklanjanju poremećaja na domaćem tržištu električne energije, u kontekstu temeljne svrhe Uredbe – da plin koji je HEP preuzimao od INA-e dođe do krajnjih kupaca po povlaštenim uvjerim.

HROTE je osigurao da se za obračunska mjerna mjesta kategorije poduzetništvo podaci o OIB-u odnosno obračunskim mjernim mjestima koja pripadaju tom OIB-u dva puta dnevno ažuriraju s FINA-inim portalom, odnosno da opskrbljivači imaju najtočnije informacije u slučaju izmjena kod poslovnog subjekta kojem pripada to obračunsko mjerno mjesto kategorije poduzetništva.

Temeljem ROMM-a bilo je moguće identificirati 145 253 kućanstva, te prosječno 8486 obračunskih mjernih mjesta (OMM) iz kategorije poduzetništvo, koja uključuje i škole, vrtiće, bolnice i ostale financijski izložene pravne osobe, 83 OMM subjekata koji pružaju uslugu toplinarstva i 25 operatora distribucijskih sustava, uz istovremeno precizno praćenje isporuka plina za potrošnju zaštićenih kategorija potrošača.

Dakle, radi precizne primjene Uredbe, HROTE je omogućio identifikaciju količina koje se alociraju Voditelju bilančne skupine HEP d.d. (dalje: VBS HEP) za potrebe primjene Uredbe, te priprema izvještaje koji VBS HEP preuzima, a koji sadrži informacije o alociranim količinama za potrebe Uredbe za dan ranije, i to razvrstane prema kategorijama kupaca.

Vezano za Vaš upit koji se odnosi na mogućnosti – zapreke u postupanju, kako bi se prevenirali eventualni financijski gubitci na štetu RH, ovim Vas putem obavještavamo kako je HROTE je prilikom dostave mjesečnih obračuna na temelju službenih podataka PLINACRO-a za svibanj 2023. dopisom od 9. lipnja 2023. obavijestio HERA-u o blagom trendu porasta količina viškova plina u transportnom sustavu u svibnju 2023., a s obzirom da su se odstupanja nastavila tijekom lipnja, pa i znatno povećala, opetovano je 29. lipnja 2023. pisanim putem upozorio na uočena odstupanja HERA-u i Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja.